

Raadsvoorstel

Burgemeester en wethouders

Jaargang	: 2026
Zaaknummer	: 3837616
Datum	: 28 mei 2026
Onderwerp	: Startnotitie grondstoffenbeleid 2027–2030 Alphen aan den Rijn

Voorstel:

1. De 'Startnotitie grondstoffenbeleid 2027–2030 Alphen aan den Rijn' vast te stellen.
2. Het 'Participatieplan grondstoffenbeleid 2027–2030' vast te stellen.

Kerngegevens

Publiekssamenvatting

Het grondstoffenbeleid 2015–2025 is verlopen en wordt geactualiseerd. Dit verloopt in drie fases, te beginnen met de startnotitie die nu voorligt. Gevolgd door een adviesnota en ten slotte het grondstoffenbeleidsplan.

In de startnotitie stellen we kaders voor het nieuwe grondstoffenbeleid en bepalen we de doelen op hoofdlijnen. Hierbij richten we ons op het verminderen van restafval en het beter scheiden van grondstoffen. In onze gemeente hebben we namelijk jaarlijks veel restafval: ongeveer 200 kilo restafval per inwoner. We scheiden ons afval wel, maar nog niet goed genoeg. In het restafval zitten nog veel waardevolle grondstoffen. Deze worden nu tegen hoge kosten verbrand. En deze kosten zullen de aankomende jaren alleen maar verder stijgen. Ingrijpende keuzes zijn nodig om de hoeveelheid restafval te verminderen en het scheiden van grondstoffen te verbeteren. Zo beperken we de kosten in de toekomst, besparen we grondstoffen én voldoen we aan (inter)nationale doelen. Om te komen tot betere afvalscheiding stellen we voor om vier scenario's met maatregelen verder te onderzoeken.

Inleiding/aanleiding

Gemeenten hebben de wettelijke taak om de gescheiden inzameling van huishoudelijk afval te regelen. In het grondstoffenbeleid leggen we onze doelen voor de inzameling en recycling van huishoudelijk afval vast. Ook beschrijven we in het grondstoffenbeleid welke maatregelen nodig

zijn om deze doelen te halen. Het grondstoffenbeleid 2015–2025 is verlopen en wordt geactualiseerd.

Om te komen tot nieuw grondstoffenbeleid wordt er gewerkt in drie fases. De eerste fase is het opstellen van een startnotitie. Deze ligt nu voor. Hierin stellen we de kaders en bepalen we de doelen voor het nieuwe grondstoffenbeleid. Om te komen tot betere afvalscheiding stellen we voor om vier scenario's met maatregelen verder te onderzoeken.

Na vaststelling van de startnotitie gaan we naar de tweede fase. Hierin worden de effecten van de vier scenario's voor betere afvalscheiding verder in kaart gebracht. De scenario's worden beoordeeld op haalbaarheid en het effect op milieu, kosten en dienstverlening. In deze fase wordt ook een inwonerparticipatietraject gestart. De effecten van de vier scenario's en de uitkomsten van het participatietraject worden gepresenteerd in een adviesnota. Hierbij wordt ook een voorkeursscenario aan de raad voorgelegd.

Nadat de adviesnota is vastgesteld, wordt het gekozen scenario uitgewerkt in het grondstoffenbeleidsplan. Dit is de derde en laatste fase.

Waar staan we nu?

De huidige aanpak heeft onvoldoende resultaat. In de gemeente Alphen aan den Rijn hebben we nog veel restafval. Ongeveer 200 kilo per inwoner per jaar. We scheiden nu 56% van ons afval en recyclen 47%. Daarmee halen we het Europese doel nog niet. Gemeenten moeten in 2030 namelijk minstens 60% van het huishoudelijk afval recyclen. We scheiden ons afval dus wel, maar nog niet goed genoeg. In het restafval zitten nog veel waardevolle grondstoffen. Deze worden nu tegen hoge kosten verbrand.

Startnotitie Grondstoffenbeleid 2027–2030

De startnotitie grondstoffenbeleid 2027–2030 beschrijft de uitgangspunten voor dit nieuwe beleid. De hoeveelheid restafval verminderen is mogelijk door middel van afvalpreventie en door grondstoffen meer en beter te scheiden.

We willen in 2030 minder restafval, meer scheiden en meer recyclen. Daarom stellen we in de startnotie drie doelen voor:

1. In 2030 maximaal 100 kg restafval per inwoner per jaar
2. In 2030 minimaal 75% scheiding van huishoudelijk afval
3. In 2030 minimaal 60% recycling van het huishoudelijk afval

Daarnaast houden we in het grondstoffenbeleid rekening met de volgende uitgangspunten:

- Afvalstoffenheffing op een acceptabel niveau houden
- Dienstverlening gericht op het inzamelen van grondstoffen
- Data op orde
- Verduurzaming van het wagenpark

Om de gestelde doelen te halen, zetten we ten eerste in op het voorkomen van afval. Afval dat wordt voorkomen hoeft ook niet te worden ingezameld en verwerkt. Ten tweede zetten we in op meer en betere afvalscheiding. Hiervoor stellen we voor om de volgende vier scenario's verder te onderzoeken:

1. Betalen naar gebruik.

In dit scenario wordt een restafvaltarief geïntroduceerd. Dit is een financiële prikkel waarbij huishoudens betalen per keer dat zij restafval aanbieden. Huishoudens die hun afval verminderen en goed scheiden, houden minder restafval over en betalen daardoor dus een lagere afvalstoffenheffing. Door de prijsprikkel worden inwoners gestimuleerd om afval te voorkomen en afval beter te scheiden.

2. Korting voor inwoners met weinig restafval

In dit scenario wordt een jaarlijkse korting op de afvalstoffenheffing ingevoerd. Inwoners komen hiervoor in aanmerking als zij hun afval beter scheiden en minder restafval aanbieden. Dit is een positieve prijsprikkel, waarbij inwoners worden beloond voor het goed scheiden van grondstoffen.

3. Extra aandacht voor gfte en pmd

In dit scenario focussen we ons op het beter scheiden van de twee grootste grondstofstromen in het restafval: gfte en pmd. Hierbij zetten we gemeentebreed in op méér gescheiden gfte en pmd van betere kwaliteit. We zetten in dit scenario onder andere intensief in op voorlopers, afvalcoaches en handhaving.

4. Wijkgerichte aanpak

In dit scenario focussen we ons op specifieke wijken waar grondstoffen minder goed gescheiden worden. Door analyses te doen komen we erachter in welke wijken er weinig grondstoffen gescheiden worden en in welke wijken de gescheiden grondstoffen het meest vervuild zijn. Zo zetten we maatregelen gericht in op de wijken waar de meeste winst te behalen valt. Ook in dit scenario worden voorlopers en afvalcoaches ingezet, maar worden hun werkzaamheden toegespitst op de wijken waar dit het hardst nodig is.

Ook is het mogelijk om (maatregelen uit) scenario's met elkaar te combineren.

Beoogd maatschappelijk resultaat

De 'Startnotitie grondstoffenbeleid 2027–2030 Alphen aan den Rijn' draagt bij aan een duurzame en circulaire gemeente. Wij sluiten ons als gemeente aan bij de ambitie om in 2050 100% circulair te zijn. Dit wordt onder andere bereikt door het voorkomen van afval en het beter scheiden van grondstoffen. Hier wordt op gestuurd door het gemakkelijker te maken voor onze inwoners om grondstoffen te scheiden. Onderdeel hiervan is om inwoners te betrekken bij het nut en de noodzaak van afvalscheiding. Naast de duurzaamheids- en circulaire doelen draagt deze startnotitie ook bij aan het beheersbaar houden van de afvalbeheerskosten. Dit is erop gericht om onze inwoners zo min mogelijk te belasten.

Kader

Wettelijk Kader

- Europese Kaderrichtlijn afvalstoffen
- Wet milieubeheer
- Circulair Materialen Plan (CMP)
- Uitgebreide producentenverantwoordelijkheid (UPV)

Gemeentelijke programma's:

- Zwerfafvalbeleid 2021–2025
- Duurzaamheidsprogramma 2021–2030 (Onderdeel circulaire economie)
- Beheervisie Openbare Ruimte 2025–2035
- Coalitieakkoord 2022–2026
- Sociale visie 2025–2035

Argumenten , eventuele risico's en eventuele alternatieven

De startnotitie geeft richting aan de doelen en maatregelen voor het nieuwe grondstoffenbeleid. Het is van groot belang om de hoeveelheid restafval sterk te verminderen en ons afval beter te scheiden, omdat:

Stijgende verwerkingskosten restafval

Voor de komende jaren is de verwachting dat de kosten voor het verwerken van restafval sterk gaan stijgen. Deze stijging is te zien in grafiek 1. De verwerkingskosten van restafval zijn onderdeel van de kosten die de gemeente maakt voor de inzameling en verwerking van afval en grondstoffen. Deze kosten worden volledig betaald vanuit de afvalstoffenheffing. Een stijging van de verwerkingskosten heeft dus als gevolg dat de afvalstoffenheffing ook zal stijgen. Het is dus belangrijk om maatregelen te treffen om de hoeveelheid restafval te verminderen en zo de kosten beheersbaar te houden.

Grafiek 1: Verwachte stijging verwerkingskosten per ton restafval

De totale afvalbeheerskosten van de gemeente bestaat nu voor 20% uit de kosten voor het verwerken van restafval. Door de stijgende kosten voor het verwerken van restafval, zal de

afvalstoffenheffing de aankomende jaren stijgen. De verwachting is dat in 2035 de afvalstoffenheffing 22% stijgt ten opzichte van nu. Met de grootste stijging in 2028. Het is dus belangrijk om maatregelen te nemen om de hoeveelheid restafval te verminderen en zo de kosten beheersbaar te houden.

De stijging van de verwerkingskosten voor restafval komt vooral door:

- Stijging van de verbrandingsbelasting
- Europese CO₂-heffing (EU-ETS) voor restafval
- Nationale CO₂-heffing voor restafval
- Plastic-heffing: De door het kabinet voorgenomen heffing voor plastic producenten is geschrapt. De opbrengsten die deze heffing zou opleveren moeten nu op een andere manier worden opgebracht. Het kabinet zoekt de oplossing vooralsnog in het zwaarder belasten van afvalverwerkers.

De exacte impact van deze belastingen en heffingen is nog onzeker en de bedragen kunnen nog veranderen. Wel is zeker dat door strengere milieuregels het verwerken van restafval de komende jaren alleen maar duurder zal worden. De enige manier om deze kosten te voorkomen is door de hoeveelheid restafval sterk te verminderen.

Waardevolle grondstoffen gaan verloren

In het restafval zitten nog veel waardevolle grondstoffen. Naast dat het heel duur is om deze te verbranden als restafval, is het ook ontzettend zonde. Deze grondstoffen kunnen namelijk prima worden gerecycled. En des te meer grondstoffen er worden gerecycled, des te minder nieuwe grondstoffen er nodig zijn.

Afhankelijkheid van andere landen

Voor veel (kritieke) grondstoffen is Nederland nog afhankelijk van landen buiten Europa. Dat maakt ons kwetsbaar. Denk bijvoorbeeld aan de geopolitieke spanningen die ervoor kunnen zorgen dat er tekorten ontstaan aan (kritieke) grondstoffen.

In onze economie zijn al heel veel grondstoffen aanwezig. In plaats van die opnieuw te gebruiken, verbranden we een groot deel als restafval. Hierdoor is aanvoer van nieuwe grondstoffen uit andere landen nodig. We verminderen onze afhankelijkheid van andere landen door ons grondstoffengebruik te verminderen en door slimmer om te gaan met de grondstoffen die er al zijn.

Voldoen aan (inter)nationale doelen

Op Europees en nationaal niveau zijn verschillende doelen gesteld op het gebied van afval en circulariteit. Zo willen we in 2050 volledig circulair zijn. Deze doelstelling hebben we als gemeente overgenomen in het Duurzaamheidsprogramma. Daarnaast is er een Europees recycledoel: in 2030 moeten we 60% van het huishoudelijk afval recyclen. Als we geen maatregelen nemen om ons restafval te verminderen en grondstoffen beter te scheiden, dan halen we deze doelen niet.

En met deze doelen zijn we er ook nog niet. Het Europese recycledoel voor 2035 is 65%. Als we nu niet de keuzes maken om de trend te keren, zal het in de toekomst alleen nog maar moeilijker worden om de doelen te halen.

Duurzaamheid

Zie Beoogd maatschappelijk resultaat.

Participatie

Om de doelen binnen de 'Startnotitie grondstoffenbeleid 2027–2030 Alphen aan den Rijn' te halen is het betrekken van inwoners onmisbaar. Met participatie willen we inzicht krijgen in de ervaringen, zorgen en ideeën van onze inwoners over afvalscheiding en afvalpreventie. Deze input gebruiken we om de maatregelen en scenario's voor het nieuwe grondstoffenbeleid te verbeteren en te toetsen op haalbaarheid, begrip en draagvlak. Daarnaast benutten we het participatietraject om inwoners goed te informeren over de huidige situatie, de beleidsdoelen en de richting waarin we ons willen bewegen.

In bijgevoegd participatieplan is uitgewerkt op welke manier we inwoners betrekken en waarover zij kunnen meedenken. Dit zal voornamelijk gebeuren in de vorm van enquêtes (online via Open stad en offline via buurthuizen) en open gesprekken in de wijk, ook wel wijkgesprekken. Daarnaast worden verschillende vormen van media ingezet om inwoners te informeren.

Het inwonersparticipatietraject vindt plaats in de periode van juni tot en met september 2026. In Oktober 2026 worden de uitkomsten verwerkt. De uitkomsten worden meegenomen in de adviesnota.

Financiële consequenties Startnotitie:

Het opstellen van de startnotitie, participatieplan, adviesnota en het grondstoffenbeleidsplan wordt zoveel mogelijk uitgevoerd binnen de bestaande capaciteit en wordt gedekt uit de beschikbare KDE-middelen. Als aanvullende expertise nodig blijkt wordt dit separaat geraamd en binnen beschikbare KDE-middelen ingepast of ter besluitvorming voorgelegd.

De financiële consequenties van de in het nieuwe grondstoffenbeleid te nemen maatregelen zijn op dit moment nog niet bekend. Het onderzoeken, doorrekenen en vergelijken van deze financiële consequenties vormt een integraal onderdeel van de adviesnota. In deze fase worden voor elk te onderzoeken scenario zowel de structurele als de incidentele kosten in beeld gebracht. Vervolgens wordt de financiële impact van het door de raad gekozen scenario uitgewerkt in het grondstoffenbeleidsplan.

Participatietraject:

Voor de uitvoering van het participatieplan is €15.000,- geraamd. Deze kosten worden gedekt uit de beschikbare middelen binnen de KDE-afval.

Realisatie

Na vaststelling van de startnotitie worden de effecten van de vier scenario's voor betere afvalscheiding verder in kaart gebracht. De scenario's worden onderzocht op basis van haalbaarheid en het effect op milieu, kosten en dienstverlening. De resultaten hiervan worden samen met de uitkomsten van het participatietraject verwerkt in een adviesnota. De adviesnota wordt eind 2026 ter vaststelling aan de Raad voorgelegd.

Bijlage(n)

- Startnotitie grondstoffenbeleid 2027–2030 Alphen aan den Rijn
- Participatieplan grondstoffenbeleid 2027–2030 Alphen aan den Rijn

Gewaarmerkte bijlage(n)

- Geen

Burgemeester en wethouders van Alphen aan den Rijn,

de secretaris,

de burgemeester,

Besluit

Gemeenteraad

Jaargang : 2026
Zaaknummer : 3837616
Datum : 28 mei 2026
Onderwerp : Startnotitie grondstoffenbeleid 2027–2030 Alphen aan den Rijn

De raad van Alphen aan den Rijn,
gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van ###

besluit:

1. De 'Startnotitie grondstoffenbeleid 2027–2030 Alphen aan den Rijn' vast te stellen.
2. Het 'Participatieplan grondstoffenbeleid 2027–2030' vast te stellen.

Gewaarmerkte bijlage(n):

- De 'Startnotitie grondstoffenbeleid 2027–2030 Alphen aan den Rijn'
- Het 'Participatieplan grondstoffenbeleid 2027–2030'

Vastgesteld in de openbare vergadering van 25 juni 2026.

De raad van Alphen aan den Rijn,

de voorzitter,

de griffier,

mr. F.D. (Erik) Heijningen, v drs. J.A.M. Timmerman

